

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**Τίτλος εργασίας: Η Προσβασιμότητα/Συμπερίληψη των Κωφών/
Βαρήκων θεατών στο θέατρο**

Όνοματεπώνυμο, Α.Μ.: Ανδρέας Πλεμμένος, 654

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπων Καθηγητής:

ΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΝΤΑΣ, ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Ι.Π.Τ. -
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

2^ο Μέλος:

ΔΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΡΙΓΚΑΣ, ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Α' ΒΑΘΜΙΔΑΣ - Ι.Π.Τ.
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

3^ο Μέλος

ΔΡ. ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ
Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός της εργασίας είναι να ερευνήσουμε ποσό συμπεριληπτικό είναι το θέατρο για τα Κωφά/ Βαρήκοά άτομα. Ποιες μεθόδους χρήσης θέλουν οι Κ/Β θεατές τα οποία είναι τα κυρία στοιχεία που επιθυμούν για να παρακολουθήσουν. Οι υπηρεσίες προσβασιμότητας είναι τρεις κυρίως οι οποίες είναι οι υπότιτλοι, η Διερμηνεία Νοηματική Γλώσσα και το καλύτερο για τους περισσότερους Κ/Β θεατές είναι να παρακολουθούν τους Κωφούς ηθοποιούς. Όμως τα αποτελέσματα αποδεικνύουν τα αρνητικά και τα θετικά λόγω της οικονομικής κατάστασης που βρίσκονται τα σημερινά θέατρα δεν φροντίζουν να έχουν πλήρης προσβασιμότητας, ή ενημέρωση σχετικά για την Κώφωση. Από την πλευρά της Κοινότητας των Κωφών έχουν αποθαρρύνει και δεν επισκέπτονται στα θέατρα διότι το ιστορικό όλων των Κωφών έχει επηρεάσει πάρα πολύ, με αποτέλεσμα να έχουν μια δική τους ταυτότητα, Κουλτούρα για αυτό επιθυμούν Κωφούς ηθοποιούς γιατί τότε θα ταυτίζονται πιο άμεσα.

Λέξεις-κλειδιά: Προσβασιμότητα, Συμπερίληψη, Κώφωση, Νοηματική Γλώσσα, Διερμηνεία, Υποτίτλους, Ιστορία των Κωφών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- “Audiovisual translation and assistive technology: towards a universal design approach for online education” Patiniotaki Emmanouela. Imperial College London, University College London, London, UK p.p. 173-183
- “ Accessible paratext: actively engaging (with) D/deaf audiences” Pierre Alexis Mével. Edit: Evangelos Kourdis & Susan Petrilli. PUBLISHED BY THE HELLENIC SEMIOTIC SOCIETY. 2020. p.p. 203-219
- “ Accessibility in the Theatre” Allison Austin, Ouachita Baptist University Honors Theses. 24 Ap. 2018.
- “ ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2019/882 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Απριλίου 2019 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών” Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2019. L 151/70.
- “Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων” Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συμβούλιο της Ευρώπης, 2010.
- “ Accessibility to Theater for Deaf and Deaf-blind People: Legal, Accessibility to Theater for Deaf and Deaf-blind People: Legal, Language and Artistic Considerations Language and Artistic Considerations” Brian R. Kilpatrick. Lone Star College System. 2009 Vol. 1: Iss. 1, Article 6.
- “Audiovisual Translation” Pérez-González, L. In Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 2020 (Third Edition ed., pp. 30-34). Routledge.
- Πατηνωτάκη Εμμανουέλα (2022) “Εθνικές Οδηγίες Υποτιτλισμού για Λόγους Αισθητηριακής Πρόσβασης”. <https://www.atlas-ep.com/el/post/el-greeksubtitlingguide>.
- “Audiovisual Translation” Díaz-Cintas, Jorge. , in Erik Angelone, Maureen Ehrensberger Dow and Gary Massey (eds) The Bloomsbury Companion to Language Industry Studies. London: Bloomsbury. 2019.
- “ EMOTIONAL SUBTITLES: A SYSTEM AND POTENTIAL APPLICATIONS FOR DEAF AND HEARING IMPAIRED PEOPLE” James Ohene-Djan, Jenny Wright, Kirsty Combie-Smith. Conference & Workshop on Assistive Technologies for People with Vision & Hearing Impairments Assistive Technology for All Ages CVHI 2007, M.A. Hersh.
- “ ACCESSIBILITY AUDIT OF D.C. THEATRES: LOCAL ACCOMMODATION PRACTICES FOR DEAF AND HARD-OF-HEARING AUDIENCES” Helen Evelyn Edwards. American University Washington, DC 2016.
- “Εκπαίδευση & Κώφωση, Ψυχολογική προσέγγιση, αρχές και πρακτικές” Moores Donald F., Επιμ. Α.Ζώνιου-Σιδέρη- Ε. Ντεροπούλου- Ντέρου μετ. Χαρά Λυμπεροπούλου Εκδ. Πεδίο, 2001, Αθήνα.
- “Γνωριμία με την κώφωση” Ζαφειράτου- Κουλιούμπα Ελένη. Εκδ. Έλλην. Αθήνα 1994
- “Κρατύλος, Ή περί ορθότητας ονομάτων, λογικός” Πλάτων Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2013
- «Sign & Speech» Άγνωστος Sign Language Studies, αρ. 93, εκδ. Gallaudet University Press 1996, σ.357 – 372.
- “Ιστορία του θέατρου, πρώτος τόμος” Brockett O. G. Hildy F. J. μετ. Γαϊтана Α. Κεχαγιας Α. Βιτεντζακης Μ. Χατζηεμμανουηλ Μ. Εκδ. ΚΟΑΝ Αθήνα. 2013.
- “Η επιρροή της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας στο γραπτό λόγο των ενηλικων κωφών και βαρήκων” Τσουγκριανη Ι. Κοκκίνου Κλεοπάτρα επιμ. Σταφυλιδου Γ., Πάτρα 2019. Σελ. 22
- Νομό [ΦΕΚ 78Α, 14-03-2000](#) της Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

-“Towards a DHH Accessible Theater: Real-Time Synchronization of Subtitles and Sign Language Videos with ASR and NLP Solutions” Bastas G. , Kaliakatsos-Papakostas M. , Paraskvopoulos G. , Kaplanoglou P. , Christantonis K. , Tsiouostas C. , Mastrogiannopoulos D. , Panga D. , Fotinea E. , Katsamanis A. , Katsouros V. , Diamantaras K. , Maragos P. PETRA '22, June 29-July 1, 2022, Corfu, Greece

-“Διδασκαλία κωφών και βαρηκόων, Αναπτυξιακή και ψυχολογική προσέγγιση”. Knoors Harry Marschark Marc, επιμ. Λαμπροπούλου Β. Οκαλίδου Αρετή Χατζηκακού Κίκα. Μετ. Λυμπεροπούλου Χαρά. Εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2015.

-“Κινηματική Γλώσσα και Καθολική Γλωσσική Θεωρία, Συγκριτική γενετική- μετασηματική ερμηνεία κινηματικής γλώσσας και φθογγόγλωσσας και δόμηση ενός συστήματος κινηματικής γραφής”. Παπασπύρου Χρυσόστομος. Εκδ. Ελληνικά γράμματα. Αθήνα. 1998.

-“Γλώσσα του Σώματος” Allan Pease, Barbara Pease μετ. Μαστακούρης Θωμάς Εκδόσεις Ιβίσκος, Αθήνα 2017

-“Μεταδραματικοί Προμηθείς”. Από τον Heiner Muller στους Rimini Protokoll, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου Από την χώρα των κειμένων στο βασιλείο της σκηνής, επιμ. Γωγώ Βαρζελιώτη, 26 – 30 Ιανουαρίου 2011, Αθήνα.

-“Θεωρία του Λαϊκού θεάτρου”. Κριτικές παρατηρήσεις στο γενετικό κώδικα της θεατρικής συμπεριφοράς του ανθρώπου Β. Πούχνερ, Παράρτημα 9, Δελτίον της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, Αθήνα.

-“SIGN LANGUAGE THEATRE: EXPRESSION, LANGUAGE, AND TRANSFORMATION”, Aaron B. Weir, εκδόσεις Cleveland State University 1994

- Stokoe, William (1980), *Sign language structure Annu. Rev. Anthropol.*, 9

- “Κώδικας Δεοντολογίας και Επαγγελματικής Συμπεριφοράς (ΚΔΕΣ)” από το site <https://sdeng.org.gr/> Σωματείο Διερχόμενων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας. Αθήνα, 2023.

- “ Ενδυματολογικός Κώδικας” από το site <https://sdeng.org.gr/> Σωματείο Διερχόμενων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας. Αθήνα, 2023.

- “Συνθήκες εργασίας επαγγελματιών διερχόμενων” από το site <https://sdeng.org.gr/> Σωματείο Διερχόμενων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας. Αθήνα, 2023. Σελ. 2

- “ΘΕΑΤΡΟ-ΛΟΓΟΣ, Θέατρο και Αναπηρία” Πανελλήνιο Επιστημονικό Σύλλογο Θεατρολόγων. Τεύχος 2, 2023.

- “ Sign Language Recognition, Generation, and Translation: An Interdisciplinary Perspective” Danielle Bragg, Patrick Boudreault, Hernisa Kacorri, Oscar Koller, Annelies Braffort, Tessa 32Verhoef, Mary Bellard, Naomi Caselli, Christian Vogler, Larwan Berke, Matt Huenerfauth, Meredith Ringel Morris. ASSETS '19, Pittsburgh, PA, USA October 28–30, 2019.

-“ Performance Research, On the Theatricality of Sign Languages on Stage” Laura Haughey & Denise Armstrong. Routledge Taylor & Francis Group. 2019. P.p. 76-79

-“ Η Κοινωνία και οι Κωφοί. Κοινότητα και κουλτούρα Κωφών” ΠΡΩΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΑΚΕΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ. Άγνωστο.

-“Deaf People and Performance: the Example of Sirens, An interview with Rosalind Hoy, Performer and Creative Producer of Zoo Co Theatre Company” Michael Richardson, Online since ,17 April 2019, connection on 25 April 2019. URL : <http://journals.openedition.org/miranda/18417>

-“ INTERPRETING FOR THE PERFORMING ARTS” Registry of Interpreters for the Deaf, Inc. USA, Washington 2014.

-“Addressing content, technical and collaboration concerns in providing access to the D/deaf and hard of hearing audience: Integrated theatre captioning and theatre sign language interpreting”, Alina Secară & Emília Perez inTRAlinea Special Issue: Inclusive Theatre.

-“Do disabled people need a stronger social model: a social model of human rights?, Disability & Society” Maria Berghs, Karl Atkin, Chris Hatton & Carol Thomas. Routledge Taylor & Francis Group. 2019.

-“ Κριτική θεώρηση του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας: Παρελθόν, τρέχουσες τάσεις και εκπαιδευτικές προοπτικές.” Μουτσινάς Γ., Ντζιαβίδα Α., Λαμπριανίδου Σ., Μάρκου Α. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ, τομος Β, τευχος 5, Σελ. 15-28.

-“ Δημοσιογραφικός Οδηγός «Αναπηρία και ΜΜΕ»” Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) Επιμ. Η ΕΙΚΟΝΑ, Παρ. Προσβασιμότητας Εκδοσης EUROPRACTIS, Αθήνα, 2021

-“Smart Captions: A Novel Solution for Closed Captioning in Theatre Settings with AR Glasses” De Xing Ong, Kai Xiang Chia, Yi Yi Huang, Jasper Teck Siong Teo, Jezamine Tan, Melissa Lim, Dongyu Qiu, Xinxing Xia, Frank Yunqing Guan. 2021.

-“E-Learning for Deaf Adults from a User-Centered Perspective” Pappas Marios A., Demertzi E., Papagerasimou Y., Koukianakis L., Kouremenos D., Loukidis I., Drigas S. A. MDPI, education sciences. 2018

-“ A Guide to Inclusive Teaching Practice in Theatre, For teachers, directors, practitioners and staff” GRAEAE THEATRE COMPANY. 2009

-“Greek Sign Folklore” ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ» Γεώργιος Κατσαδώρος. Ροδος. 2015 [greek sign folklore - Αρχική \(weebly.com\)](http://greek-sign-folklore-weebly.com)

-“ Cin(e)περίληψη στην τάξη Οδηγός μελέτης της ταινίας «Ένα σχολείο, δύο κόσμοι»” Δημήτρης Παπαχαραλάμπους, Ματούλα Παπαδημητρίου. ΕΚΟΜΕ. Αθήνα 2022.

-“Οδηγίες για την υποτιτλοποίηση βιντεοσκοπημένων μαθημάτων” Κουρουπέτρογλου Γ., Δεληγιώργη Δ., Παπαθεοδωρου Ν., Σπανίδου Α. Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο – GUnet. Αθήνα 2014

-“ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΑΜΟΙΒΗΣ ΣΕ ΕΡΓΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ, ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ” Ομάδα Συγγραφής Οδηγού Αμοιβών. (2024).

-“Μαύρη αγελάδα άσπρη αγελάδα, δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα.” Άλκηστις Εκδ. Τόπος, Αθήνα.

-“ Αναλυτικά προγράμματα σπουδών για μαθητές με προβλήματα ακοής για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.” Λαμπροπούλου Βενέττα, Αναστασιάδου Ουρανία, Σταυροπούλου Τώνια. Εκδ. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μάρτιος 2004.

-“ Inclusive Theatres as Boosters of Well-Being: Concepts and Practices” Giovanni Elena Di, Raffi Francicsa Journal of Audiovisual Translation, 5(1), 166–185.

-“ Inclusive Aspects of Higher Artistic Education: Experimental Performance by Hearing and Deaf Actors”. Natalya Filatova, Igor Vostrov, Anna Kostina, Rushan Iksanov. The Authors. Published by Atlantis Press SARL, Moscow, Russia. 2021

-“ Designing an Inclusive Theatre Environment: Co-creating a Relaxed Performance Within the Segal Centre for Performing Arts in Montreal”. Zakia Hammouni, Tiiu Poldma, Eva Kehayia, Ingrid Verduyck, Natalina Martiniello, Emilie Hervieux, Walter Wittich. Springer Nature Switzerland AG 2021 C. S. Shin et al. (Eds.): AHFE 2021, LNNS 260, pp. 233–238, 2021

-“What is a Deaf Performing Arts Experience?”, The Deaf way: Perspectives from the international Conference on Deaf Culture” Bangs, D. Gallaudet, εκδόσεις Gallaudet University Press, Washington 1994

-“ Towards a DHH Accessible Theater: Real-Time Synchronization of Subtitles and Sign Language Videos with ASR and NLP Solutions” Bastas G. , Kaliakatsos-Papakostas M. , Paraskvopoulos G. , Kaplanoglou P. , Christantonis K. , Tsiouostas C. , Mastrogiannopoulos D. , Panga D. , Fotinea E. , Katsamanis A. , Katsourous V. , Diamantaras K. , Maragos P. PETRA '22, June 29-July 1, 2022, Corfu, Greece.

-“ UNCRPD IMPLEMENTATION IN EUROPE - A DEAF PERSPECTIVE, V, Article 9: Access to information and communication” Goedele A.M. De Clerck. European Union of the Deaf Brussels, Belgium. 2021

-“ The Past and the Present of Deaf Theatres Around the World, Deafness: Historical Perspectives, A Deaf American Monograph” Bragg B. τομ 46, εκδόσεις Silver Spring, 1996

-“Θέατρο Κωφών Ελλάδας, στο Πολιτισμικές και Εκπαιδευτικές Ανάγκες του Κωφού Παιδιού” Ν. Καρρά επιμ. Λαμπροπούλου Βενέττα, Πανεπιστήμιο Πατρών- Π.Τ.Δ.Ε.- Μονάδα Αγωγής, Πάτρα, 2001

-“Performing Arts, A journey into the DEAF-WORD” Harlan L. , Hoffmeister R., Baham B. , εκδόσεις DownSignPress, San Diego

-“ A ‘Universal Design’ For Audiences With Disabilities?” Bree Hadley. Queensland University of Technology. 2022.

- “Time To Act: Two Years On Data-led insights on Performing Arts & Disability in Europe” Jordi Baltà Portolés. Europe Beyond Access project, May 2023.

-“Time to Act, How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences” Yohann Floch (On the Move) & Jordi Baltà Portolés (Trànsit Projectes) Europe Beyond Access project, November 2021.

-“Demands and Strategies of Interpreting a Theatrical Performance Demands and Strategies of Interpreting a Theatrical Performance into American Sign Language into American Sign Language” Miriam Ganz Horwitz Journal of Interpretation: Vol. 23: Iss. 1, Article 4. 2014

-“ The Sign Language Interpreted Performance: A Failure of Access Provision for Deaf Spectators” Richardson Michael. Theatre Topics. Vol. 28. 2018. P.p. 63-7